

Grote verschillen in vermogenspositie provincies 2006

*Elena van Kampen
en Marty Rottman*

Publicatiedatum CBS-website: 20 december 2007

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2006–2007	= 2006 tot en met 2007
2006/2007	= het gemiddelde over de jaren 2006 tot en met 2007
2006/'07	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2006 en eindigend in 2007
2004/'05–2006/'07	= boekjaar enz., 2004/'05 tot en met 2006/'07

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Facilitair bedrijf

Inlichtingen

Tel.: (088) 570 70 70
Fax: (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax: (045) 570 62 68

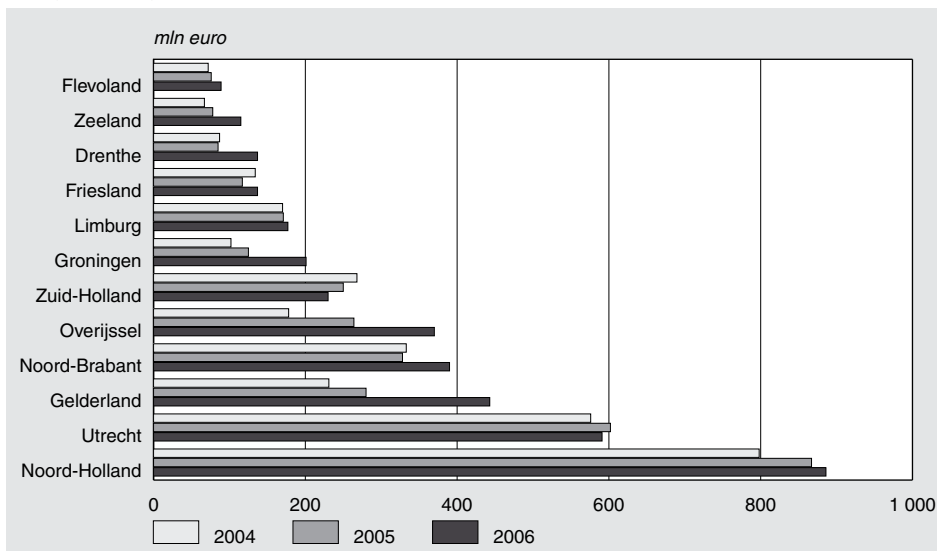
Internet

www.cbs.nl

Grote verschillen in vermogenspositie provincies 2006

Er bestaan grote verschillen in de vermogensposities van provincies onderling. Eind 2006 hebben de provincies samen een eigen vermogen van 3,8 miljard euro op de balans staan. Dit is een stijging van 16 procent ten opzichte van een jaar eerder. De provincies Noord-Holland, Utrecht en Gelderland hebben qua omvang het grootste eigen vermogen (zie figuur 1). Provincies met een hoog eigen vermogen kunnen doorgaans meer uitgaven doen en zijn beter in staat financiële tegenvallers op te vangen. In Groningen en Drenthe neemt het eigen vermogen verhoudingsgewijs in 2006 het meest toe.

1. Eigen vermogen per provincie

Bron: CBS.

Eigen vermogen

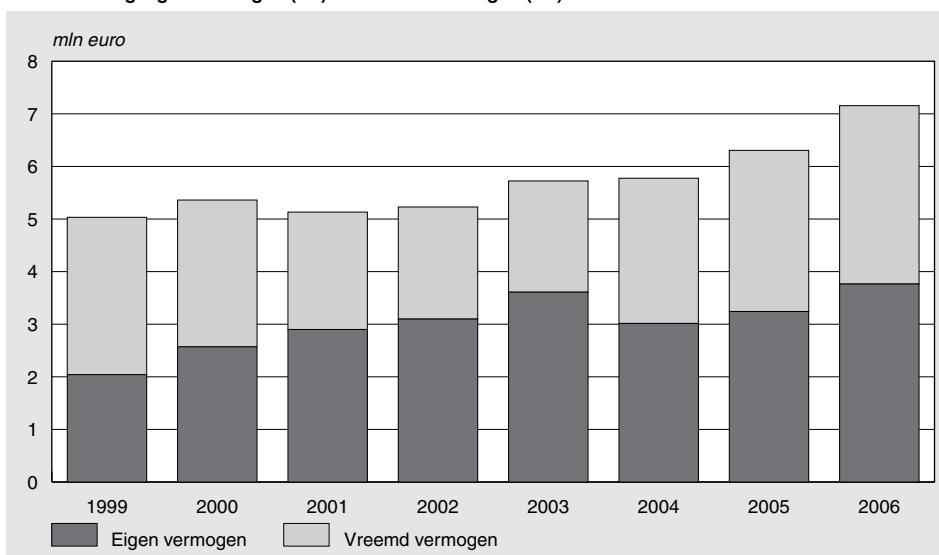
Het eigen vermogen is een boekhoudkundige restpost berekend als het verschil tussen het totaal van de bezittingen en het totaal van de schulden op de balans (vreemd vermogen). Het eigen vermogen bestaat uit de algemene en bestemmingsreserves en het saldo van de rekening. Het vreemd vermogen van een gemeente is het totaal van de schulden. Dit kan worden onderverdeeld in de voorzieningen, de langlopende schulden en de vlottende passiva.

Nieuwe boekhoudregels

Door de invoering van nieuwe boekhoudregels (BBV) in 2004 zijn de bedragen waartegen de voorzieningen zijn opgenomen niet goed vergelijkbaar met de bedragen uit eerdere jaren. Met ingang van 2004 geldt bijvoorbeeld dat reserves waarvan Provinciale Staten de bestemming niet kunnen wijzigingen tot de voorzieningen horen en vanaf dat moment dus tot het vreemd vermogen worden gerekend. Daarvoor behoorden die tot de bestemmingsreserves, onderdeel van het eigen vermogen.

In figuur 2 is deze verschuiving van eigen vermogen naar vreemd vermogen duidelijk zichtbaar. Het totaal van reserves en voorzieningen van de gezamenlijke provincies laat al jaren een stijgende lijn zien.

2. Verhouding eigen vermogen (EV) en vreemd vermogen (VV)

Bron: CBS.

Vermogenspositie verbeterd door dividenduitkering en afkoopsom wegen

De forse groei van het eigen vermogen is vooral zichtbaar bij de bestemmingsreserves, waaraan in 2006 bijna 400 miljoen euro is toegevoegd. Daarnaast is via het saldo van de rekening – het resultaat van de exploitatie – ruim 120 miljoen meer toegevoegd dan een jaar eerder. Een deel van de groei wordt veroorzaakt doordat Gelderland een dividenduitkering van ruim 145 miljoen euro heeft ontvangen van energiebedrijf NUON. Daarnaast hebben de provincies Gelderland en Overijssel aandelen Vitens verkocht met een opbrengst van ruim 50 miljoen euro. Verder is een afkoopsom van ruim 194 miljoen euro, die een viertal provincies gezamenlijk hebben ontvangen van het Rijk, van invloed op de groei van het eigen vermogen.

Tabel 1
Verdeling provinciaal vermogen naar provincie en soort, 2006

	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Gelderland	Utrecht	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Flevoland	Totaal	Ter vergelijking totaal 2005
<i>mln euro</i>														
Eigen vermogen	201	137	137	370	443	591	886	230	115	390	177	89	3 764	3 242
wv. algemene reserves	33	60	72	49	67	58	219	27	32	106	52	11	785	784
wv. bestemmings-reserves	155	71	47	307	324	514	648	199	80	235	108	74	2 764	2 363
wv. saldo van de rekening	13	6	17	13	52	19	19	4	3	48	17	4	215	94
Vreemd vermogen	327	145	108	205	444	176	294	600	221	509	298	64	3 391	3 064
wv. voorzieningen	86	79	53	149	154	60	220	337	70	252	164	48	1 673	1 490
wv. leningen o/g	24	1	3	0	56	10	0	151	0	90	13	0	347	442
wv. kortlopende schulden	216	66	52	56	234	106	74	111	151	167	121	16	1 371	1 132
Totaal passiva (balans)	527	283	245	575	887	767	1 180	830	336	899	475	152	7 155	6 306

Bron: CBS.

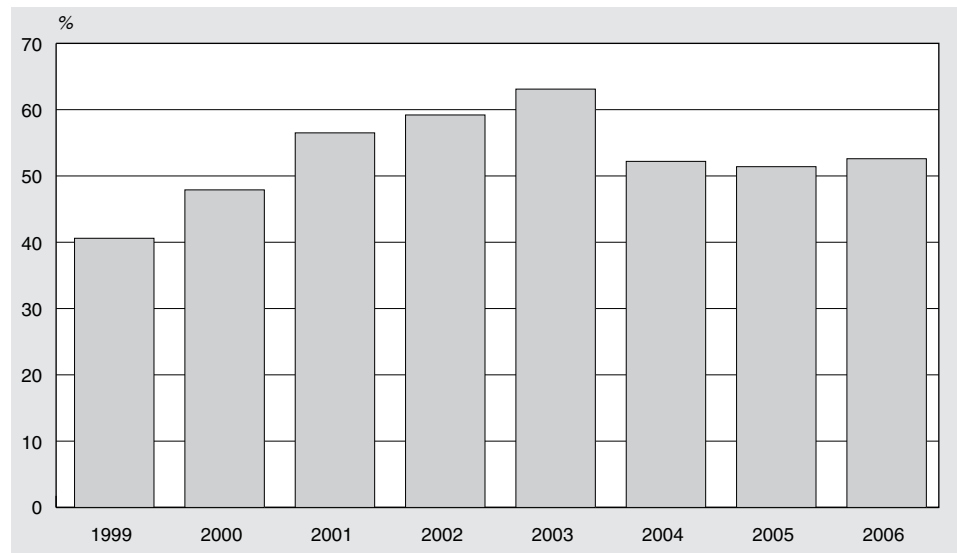
Het Rijk heeft een aantal wegen (ondermeer N34 en N46) overgedragen aan de provincies Groningen, Drenthe, Overijssel en Zeeland. Tegelijkertijd zijn provinciale wegen overgedragen aan de waterschappen. Deze wegenruil zorgt voor meer eenheid in de te beheeren wegvakken: wegen van landelijk belang vallen onder het Rijk, regionale wegen onder de provincie en lokale wegen buiten de bebouwde kom onder de waterschappen. Met deze overdracht van wegen van het Rijk naar de provincie, komt de provincie voor hogere onderhoudskosten te staan. Provincie en Rijk willen de herschikking budgettair neutraal uitvoeren. Daarom betaalde het Rijk eenmalig een afkoopsom. Het grootste deel hiervan

ging naar de provincie Drenthe met 80 miljoen euro. Een groot deel van deze afkoopsom is toegevoegd aan de reserves. In de toekomst kunnen dezen gelden worden gebruikt voor de financiering van het onderhoud van de wegen.

Provincies relatief hoge solvabiliteit

Provincies hebben een gemiddelde solvabiliteit van 53 procent. Dit is flink hoger dan bijvoorbeeld de gemiddelde solvabiliteit van gemeenten die in 2005 nog uit kwam op 34 procent¹. Bij de provincies varieert de solvabiliteit van 28 procent in Zuid-Holland tot 77 procent in Utrecht. Eind 2006 ligt de gemiddelde solvabiliteit 3 procent hoger dan een jaar eerder. De solvabiliteit wordt berekend als het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Het geeft aan in welke mate de provincie haar bezittingen financiert met eigen of met vreemd vermogen. Het onderling vergelijken van de solvabiliteit heeft echter beperkingen. Neem bijvoorbeeld twee provincies die precies dezelfde activiteiten ontplooiën. De ene huurt alle activa, terwijl de andere alle activa in eigen bezit heeft. De bezittingen kunnen dus onderling aanzienlijk verschillen, terwijl de risico's van deze twee provincies elkaar weinig ontlopen.

3. Solvabiliteit door de jaren heen

Bron: CBS.

Met ingang van 2004 geldt dat reserves waarvan de Gedeputeerde Staten – het dagelijks bestuur van provincies – de bestemming niet kan wijzingen tot de voorzieningen horen, en dus tot vreemd vermogen. Vóór die tijd behoorden deze tot de bestemmingsreserves, onderdeel van het eigen vermogen. Dit verklaart de daling van de solvabiliteitsratio van 2004.

Voorzieningen

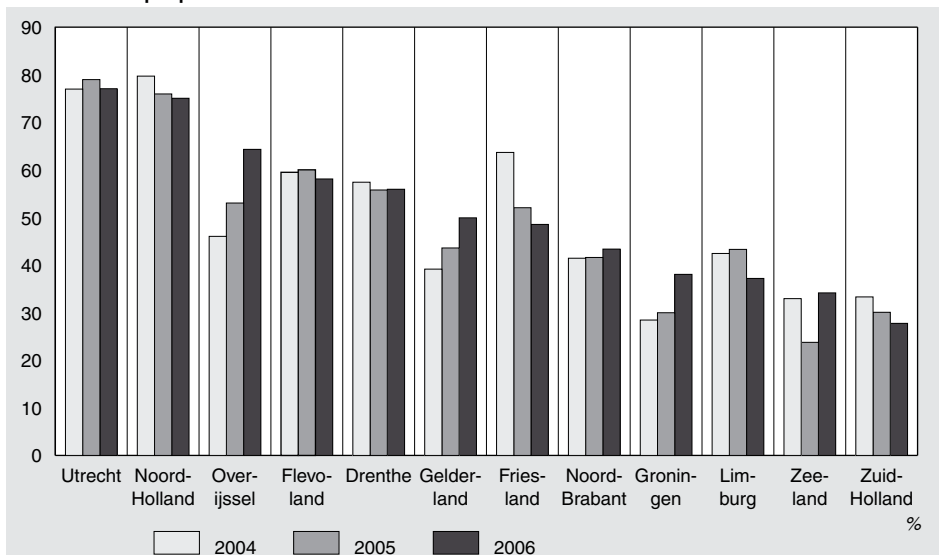
De stand van de voorzieningen speelt een belangrijke rol bij de financiële positie van provincies. Voorzieningen worden namelijk gevormd wegens een financiële verplichting of een financieel risico waarvan de omvang onzeker maar redelijkerwijs is te schatten.

Reserves

Reserves maken deel uit van het weerstandsvermogen van een provincie. Kennis van het weerstandsvermogen is van belang wanneer een financiële tegenvaller zich voordoet. Het weerstandsvermogen moet dusdanig zijn dat niet elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigingen (of verhoging van tarieven).

¹ Eigen vermogen gemeenten eind 2005 ruim 25 miljard, A. Michel, 10 september 2007

4. Solvabiliteit per provincie

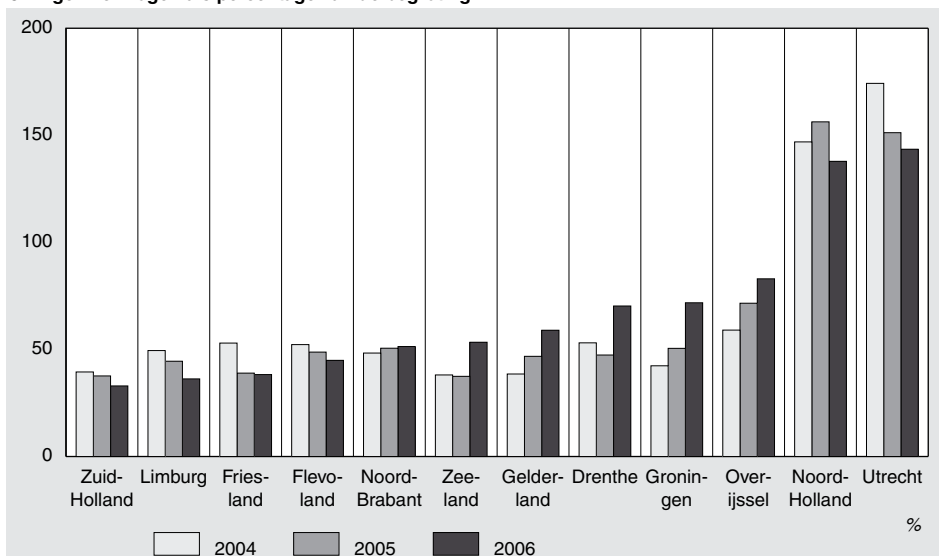
Bron: CBS.

Financiële positie nagenoeg gelijk gebleven

Een andere maatstaf is het eigen vermogen als percentage van de begroting. De verhouding van het eigen vermogen ten opzichte van de voorgenomen bestedingen in een bepaald begrotingsjaar, zegt iets over de financiële positie van een provincie. Het eigen vermogen per jaarultimo wordt gerelateerd aan de voorgenomen begrotingslasten (bestedingen) in het daaropvolgende begrotingsjaar. Eind 2006 is de verhouding tussen het eigen vermogen en de begrotingslasten van de gezamenlijke provincies 69 procent. Ten opzichte van 2005 is deze financiële positie nagenoeg gelijk gebleven en ten opzichte van 2004 met 1 procentpunt verbeterd.

De financiële posities van de individuele provincies verschillen nogal, zoals uit figuur 5 blijkt. De financiële positie van Groningen en Drenthe is in 2006 toegenomen met ruim 20 procent. Dit hangt samen met de toename van het eigen vermogen in deze provincies. Ondanks dat in Utrecht en Noord-Holland de financiële positie is afgenomen ten opzichte van 2005, hebben deze provincies ook in 2006 nog een forse buffer. Zuid-Holland, Friesland en Limburg beschikten in dit opzicht over een mindere buffer.

5. Eigen vermogen als percentage van de begroting ²

Bron: CBS.

² Eigen vermogen ultimo 2004 (respectievelijk 2005 en 2006); begroting: totaal lasten 2005 (respectievelijk 2006 en 2007), voor bestemming van reserves en exclusief resultaat.

De provincies Utrecht en Noord-Holland hebben al een groot deel van hun deelnemingen te gelde gemaakt. Zij hebben als eerste honderden miljoenen binnengehaald met de verkoop van aandelen in energiebedrijf UNA. Andere provincies zijn nog steeds in het bezit van grote hoeveelheden aandelen.

Dekking

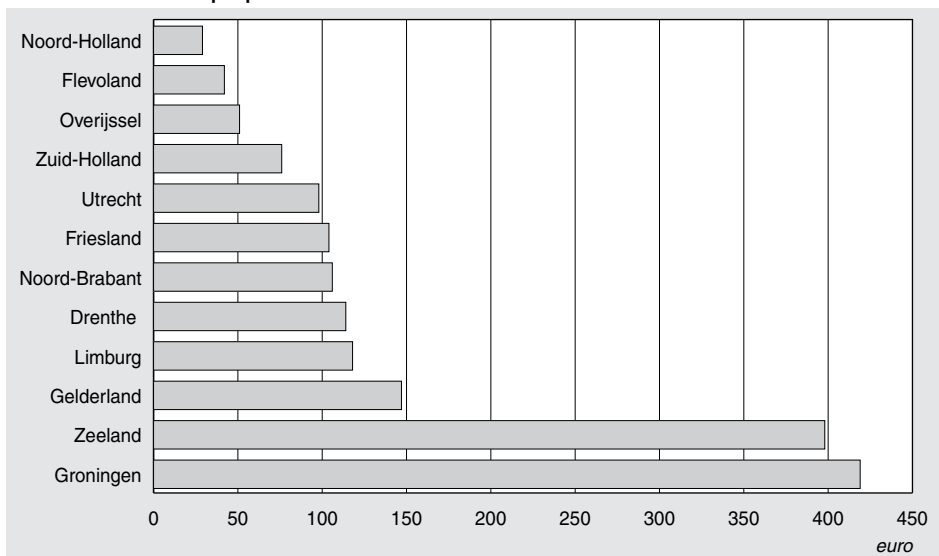
Bij dekking gaat het om welke middelen een provincie inzet om de begroting sluitend te krijgen. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld het verhogen van de belastingtarieven, het gebruiken van reserves of het extern aantrekken van geld.

Het begrip 'dekking' wordt vaak verward met het begrip 'financiering'. Bij financiering gaat het om de vraag hoe de provincie aan haar financiële middelen komt. Een investering kan bijvoorbeeld worden gefinancierd door een lening aan te trekken.

Provincies maken weinig gebruik van langlopende schulden

Provincies blijken voor de financiering van hun vaste activa aanzienlijk minder gebruik te maken van langlopende schulden dan gemeenten³. Flevoland, Noord-Holland en Zeeland maken helemaal geen gebruik van langlopende schulden. Uit tabel 1 blijkt eveneens dat de provincies in 2006 niet alleen gelden hebben toegevoegd aan het eigen vermogen, maar ook nog eens bijna 100 miljoen aan opgenomen langlopende leningen hebben afgelost.

6. Gemiddelde schuld per provincie-inwoner

Bron: CBS.

In grafiek 6 is per provincie de gemiddelde schuld per inwoner weergegeven. Het gaat hierbij om de totale provincieschuld per inwoner van zowel de vaste als de vlottende schulden. De voorzieningen zijn hierbij buiten beschouwing gelaten. Opvallend hoog zijn de gemiddelde schulden per inwoner in Groningen en Zeeland van respectievelijk van 419 en 398 euro. Absoluut gezien heeft Zuid-Holland met 600 miljoen euro de hoogste schuld. Groningen en Zeeland springen er in dit opzicht niet uit. Gerelateerd aan het aantal inwoners springt Groningen er wel uit. Toch is de solvabiliteit van Groningen in 2006 gestegen, dit komt omdat er tegenover de hoge schuld een forse stijging van het eigen vermogen stond.

³ Eigen vermogen gemeenten eind 2005 ruim 25 miljard, A. Michel, 10 september 2007

Uit de cijfers blijkt dat – per 31 december 2006 – in Flevoland de provinciale schuld het laagst is, met 64 euro per inwoner.

Decentralisatie taken van Rijk naar provincies

Al jaren is de vermogenspositie van de provincies onveranderd goed. In het Coalitieakkoord van februari 2007 was daarom een afspraak opgenomen om de provinciale vermogens af te romen. De provincies zouden de komende 4 jaren financieel bijdragen aan het beleid van de regering met in totaal 800 miljoen door een uitname uit het provinciefonds. De provincies zijn tegen afroming van hun vermogenspositie en kwamen met een alternatief plan. In plaats van de afspraak in het Coalitieakkoord is in september jl. een bestuurlijk akkoord gesloten, het investeringsaanbod 2008 4. Kern van dit akkoord is dat de provincies in 2008 in totaal 200 miljoen euro provinciale middelen inzetten voor de investeringsagenda van het kabinet. Het gaat om infrastructuurprojecten uit het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT), om het Project Mainport Rotterdam en om het Investeringsbudget Landelijk Gebied.

Voor de jaren 2009–2011 moeten nadere financiële afspraken tussen het Rijk en de provincies gemaakt worden. Door bijvoorbeeld verdere decentralisatie van taken van het Rijk naar provincies kan de Rijksbegroting toch ontlast worden zonder dat uitname uit het provinciefonds nodig is. Kabinet en IPO 5 streven ernaar in het voorjaar van 2008 een bestuursakkoord tussen het Rijk en de provincies te sluiten.

⁴ De gehele tekst van het akkoord kunt u vinden op www.minbzk.nl

⁵ Het interprovinciaal overleg (IPO); de koepelorganisatie van de twaalf provincies.